

Haa Yoo X'atángi Daat.

Xaan has akaawaneek haa yoo x'atángi ka haa kusteeyí daat. Áwé, has du xádu xaagútk, aaa, haa yoo x'atángi tóonáx woosh tudzixán. Ch'u oowayáa Lingít awshigóogu aa kúnáx has wudishán. Haa náx has woo.aat, ku.aa yá Lingít at wuskóowu náx tsú. Tléix' yateeyí aa áwé, wé gunanaa kaa shaan haa xánde woogoot. Haa yoo x'atángi sh tóo wutudlitóow aagáa haa xoot uawgút wé kaa. Gwich'in yéi duwasáakw du ku.oowú. Haa een akaawaneek du kusteeyí daat. Áwé, du yadak'wx siteeyidáx sh kalneek haa jeet aawatee. Has du léelk'w has kúnáx ch'u ch'áakw áwé. Hél has du daat wé néekw tlein. Tléik'. Dleit Káa ítx woo.aat áwé néekw tlein, haa kaanáx wootee. Wé gaaw ku.aa, kúnáx kudishán nooch. Tléix' hundíd áwé kúnáx wudishán yeedát, ku.aa ch'áakw áwé has du ku.oowú wáa yateetí yéix' tlaḡ yáanáx áwé has du kátáagu.

Randall Tetlichí áwé du Dleit Kaa saayí. Wé kaa léelk'u has du xánde woogoot nooch. Has du yoo x'éit us.aaxch. A yáanáx áwé has du wudasháni, tlél aadé at ngwaagoodi yé. Tléik'. Ts'as at wudigwáat' ka has du x'os has awsixát'. Ch'u oowayáa has du yaa nagwát'i xwasiteen ax tundatáni tóox'. Aagáa haa een akaawaneek a daat wé kaa wuliteeshí. Haa at wuskóowu. Has du xánde nay.á! Aaa. Ch'as yeewháan áwé has du x'éide gaxyisa.áax. Aaa. A kagéiyi yís has x'akgwadatáan. Yéi áwé. Ch'as yeewháan áwé gaxyisakóo has du at wuskóowu daat. Aagaa has kagwadak'éet' yee náx. Tlél has du at wuskóowu aadax has akakgwajeil ku.aa. Tléik'. Wé t'átgi tóode guxlaláa. Tle yee yoo x'atángi yilayéix yee aani káx i toodé kgwahaa.

Yéi áwé ax tundatáni haa yoo x'atángi daat. Shgaté. Keihéenák'w, Kaxwaan Éesh, Kaséix, Keixwnéi, Shak Sháni, Kingeestí, Kaalkáawu. Has du yoo x'atángi xoox yéi xat nateech. Has du xande xwaagoot aagáa has x'axwawóos': daa sá yee tuwáa sigóo yee dachxánx'i sáni has guxsakóowu? Koolx'áasch áwé has du yoo x'atángi ax gúk yík. Ax tóodé. I gu.aa yáx x'wán! Daat yáanáx sá x'adulitseen haa yoo x'atángi? Aadóoch sá, haa dachxánx'i sáni has du eex' at guxlatóow haa yoo x'atángi? Haa yoo x'atángi haa wusineix. Haa jinák daak kanals'ís a yáx áwé yatee, áwé yá Lingít yoo x'atángi. Tlél daa sá a yáx koogéi haa yoo x'atángi. Tlél kei gidaleet. Ax x'agáaxi áwé yéi kgwatée: ch'u tleix, kugaagastee, Lingít.

Aaa. Yatéex' áyá yá kustí. Yá 2014 áwé ax náx woo.aat. Ax léelk'w Kaalkáawu, ax éesh Skandu.óo, ax koo at latóowu Xwaayeenák. Yá ax tláa du kéigu awlishát wé t'uk. Shayadihéin haa ku.oowú haa yoo x'atángi tlél has du daatoowú oo.oo. Ch'u oowayáa tlél has du tuwáa ushgú. Éeshaandéin áwé haa kusteeyi yeedát. Haa Lingít x'éináx yoo x'ali.átgi has wuliteesh. Haa yátx'i hél has awuskú Lingít daat. Haa kaa sháade háni tlél has du tóot woaxeex a daat. Ch'as uháan. A yánde gaxtoonáak. A káx kugaxtoogáaw. Aaa. Yéi áwé a kát ax tuxwatánk.

Kajaakwtí. Hú tsú a daat tuxwatánk. Du x'éidáx áwé xwaa.áx yáat'aa: hél aadé ch'u tlei Dleit Káa haa oonaxsateeyi yé. Yéi áwé. Tlél kalidéix'i át áyá. Ligéiyi át áyá yaa gaxtootée. Yéi áwé ax toowúch ldakát Lingít yaa at naskwéinx'i yís. Ách áwé hél ch'a goot yoo x'atángi xwaliyéx ax yátx'i een. Ch'as Lingít. Gwál has du een kakkwaneek a daat haa yoo x'atángi. Tlaḡ wáa sá eeshaandéin haa kaawashóo tle tlél kaa tuwáa ushgú haa x'atángi. Áwé. Yeedát áwé x'wáas' yoo x'atángi has awliyéx nooch, wé Dleit Kaa sgóon yéi jinéix'i. Lingít sgóon gaxtoolayéix woosh tín. Lingít'aani káx guxsa.áax.

Tle át yaa s na.ádi, ax yátx'i, ax tuwáa sigóo has akgwa.áax Lingít at wuskóowu. Wé sheey tóonáx akgwa.óox'. Aaa. Wé neech kaanáx jiyaguxsatáan. Yéi áwé ax tuwáa sigóo. Gwál kageet haa aani káx has akawliyaa wé Dleit Kaa. Yeedát ku.aa shayadihéini aa has du dachxánx'i tsú, haa een a káx has kuligaaw. Lingít áwé has yaa s naskwéin kusaxán tóonáx. Has tsú a yánde guganáak.

Kush TUYÁx áwé kei jistánch yá kustí. Haa jiyís wududliyéx haa yoo x'atángi ka haa kusteeyí. Aaa. A kagéiyi yís sh tóo wutulitóowu. Ax shux'wáanáx koo at latóowu áwé ax léelk'w. Dakl'aweidíx ustí. Wé nadáakw daat wutuwaakeewún. Ldakát ax tláa has ka ax káak hás. Ldakát ax húnxu hás ká ax kéek' hás. Ldakát ax dlaak' hás ka ax káni yán. Hél has du tuwáa ushgoowún haa yoo x'atángi. Haadé yaa kunahéin ku.aa. Shayadihéin haa yátx'i wé Lingít sgóon tóonáx aax has akgwatée. Aaa.

Yá kustí ítx áwé gwál woosh gaxtoosatéen, ax léelk'w. Woosh gaxtookée wé nadáakw daat. Haa yoo x'atángi daat x'agaxtoola.átk. Aaa. X'atulitseen xáawé haa dachxánx'i sáni. Ách áyá has du tóode gaxtootée haa yoo x'atángi. Yéi áwé. Yéi áwé. Gunalchéesh.